

XXVI. državno Natjecanje iz hrvatskoga jezika

5. svibnja 2021.

prvi (I.) razred

zaporka:

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

100	
------------	--

Upute natjecateljima **koji ispit pišu na papiru**

1. Ispit se piše 100 minuta.
2. Prije rješavanja ispita treba pažljivo ispuniti listić sa zaporkom (čitljivo i pravopisno točno).
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na manju i na veću omotnicu te na prvu stranicu ispita.
4. Ispitne zadatke treba pažljivo pročitati.
5. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati kemijskom olovkom crne ili plave boje na za to predviđena mjesta. Tinta se ne smije moći obrisati.
7. Ako natjecatelj želi prepraviti odgovor, treba ga precrtati, dopisati istom kemijskom olovkom novi odgovor te podizanjem ruke pozvati dva člana Povjerenstva koja nadziru pisanje. Oba člana trebaju odmah pred natjecateljem parafirati prepravak odgovora.
8. Odgovori ne smiju biti pisani tiskanim slovima.
9. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja ispit, radni papir i manju omotnicu treba staviti u veću omotnicu, koju treba predati članu Povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pismenu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Državno povjerenstvo:

1. _____
(predsjednik Državnoga povjerenstva)
2. _____
(član Državnoga povjerenstva)
3. _____
(član Državnoga povjerenstva)

1. Prepiši pisanim slovima, prema pravilima o pisanju velikoga i maloga početnog slova, dijelove rečenica ispod crte otisnute velikim tiskanim slovima.

Marko Marulić, _____, svoju je *Juditu*,

OTAC HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI

prvi umjetnički ep na hrvatskome jeziku, tiskao prije petsto godina, u kolovozu 1521. godine u središtu _____, u kojoj je

MLETAČKE REPUBLIKE

bilo razvijeno tiskarstvo. Hrvatski sabor usvojio je prijedlog Agencije za odgoj i obrazovanje i _____

DRUŠTVA PROFESORA HRVATSKOGA JEZIKA

te 2021. godinu proglasio _____.

GODINOM MARKA MARULIĆA

Marulićevo djelo donosi _____ priču o udovici Juditi koja spašava svoj

STAROZAVJETNU

narod od neprijateljske vojske, a posvećeno je _____.

DON DUJMU BALISTRILIĆU

6	
---	--

2. Napiši zareze u rečenicama prema pravilima o pisanju zareza.

Neistomišljenici su mu uputili više kritika no što je mogao podnijeti.

Iako to nije bio jedini razlog odlučio je odstupiti s mjesta predsjednika šahovskoga kluba.

Sve je to međutim bilo uzalud jer su ga njegovi kolege i dalje zdušno podržavali.

„Ako sad odeš pokazat ćeš im da si slab” poručivali su mu.

4	
---	--

3. Umetni *ijeljeljeli*.

Nakon što smo se provukli kroz pret____san prolaz, mogli smo samo od šoka zan____m____ti, ali nipošto nismo mogli zan____kati velik usp____h naše misije.

4	
---	--

14	
----	--

4. Napiši točno netočno napisanu rečenicu iz teksta.

Nakon uspješno završenoga prvog razreda planiram pročitati tri-četiri knjige. Školske godine 2019./2020. pročitao sam dva izvrsna romana po preporuci knjižničarke. Siguran sam da će znati i što bi se moglo svidjeti 15-ogodišnjaku. Potražit ću savjet od 10 do 16 sati, u ljetnome radnom vremenu školske knjižnice.

1	
---	--

5. Napiši rečenice točno.

Svakodnevno putujem sa vlakom u školu. Kroz razgovore sa suputnicima kratim vrijeme. Nedavno sam sreća Marka i Luku, dvoje prijatelja iz osnovne škole. I jedan i drugi upisala su se u gimnaziju, pa razmjenjujemo iskustva školovanja.

4	
---	--

6. Zaokruži slovo ispred rečenice u kojoj je u istaknutoj riječi provedena palatalizacija.

- a) **Teče** treća godina otkako imamo nove susjede.
- b) Nije da me se to posebno **tiče**, ali vikendom promatram što rade.
- c) Susjed peče roštilj, a najmanje dijete **viče** i trči po travi.
- d) S obzirom na neprestano kretanje pitam se kako uopće tamo išta **niče**.

1	
---	--

7. Zaokruži slovo ispred točno napisane rečenice.

- a) Djevojčica Dora je oduvijek voljela priče.
- b) Njezin brat Marko joj je čitao sve dok ona nije naučila sama.
- c) Tajne svjetove, kraljevstva i čarobne zemlje su otkrivali zajedno.
- d) Bilo ih je prekrasno gledati i slušati dok su raspravljali o pročitanim pričama.

1	
7	

8. Odredi kojim vrstama pripada riječ što prema svojoj ulozi u zadanim rečenicama.

- a) **Što** je sad to? _____
b) Molila sam ga da dođe **što** prije. _____
c) Iako je kasnio, bila sam sretna **što** ga opet vidim. _____

3	
---	--

9. Dopuni tekst traženim oblicima zadanih riječi.

Predavači im _____ o caru Dioklecijanu, a mnogi prisutni zainteresirano
(pripovijedati, impf.)

_____ na kamenim stubama palače. Jedne večeri
(slušati, plpf.) (sjediti, gl. prilog)

Petar _____ Josipu i Marku anegdotu o kojoj dotad _____ prijatelja
(ispripovijedati, aor.) (dva, br. imenica)

_____ ni riječi: Dioklecijan se nije htio vratiti na prijestolje jer mu kupus
(ne čuti, plpf.)

izvrsno _____ u vrtovima palače. Mnogi će Splitsani reći da je prva vikendica
(uspijevati, impf.)

na Jadranu sagrađena upravo u njihovu gradu. Riječ je o carskoj palači u utvrđenome logoru,
pravokutnoga oblika s _____ kulama i _____
(četiri) (četiri, brojevni prid.) (vrata)

na svakoj strani. _____ vrata bila su s kopnene strane, a jedna s morske strane.
(tri, brojevni prid.)

Gornji zidovi palače imaju velike _____ prozore, sama palača čini najveći
(luk, pridjev)

antički kompleks _____ prostorija na svijetu, a podrumi označuju najočuvaniju
(nadsvoditi, gl. pridjev)

rimsku građevinu koja _____. Palača je sagrađena pet kilometara od Salone,
(ne mijenjati, gl. prid. trpni)

u smjeru _____, a nalazi se na _____. Popisu svjetske baštine.
(jug i zapad, imenica) (UNESCO, posvojni prid.)

(Prema: <https://visitsplit.com/hr/448/dioklecijanova-palaca>)

16	
----	--

19	
----	--

10. Odredi sintaktičku službu i vrstu sintaktičke službe istaknutim riječima.

Bila je to **karta svijeta** koju je dobio za svoj dvadeseti rođendan.

karta _____ **svijeta** _____

Dotad još nije vidio **svijeta**, ali upravo mu je ta **karta** otvorila vidike.

svijeta _____ **karta** _____

4	
---	--

11. Ispiši priložne oznake iz teksta i odredi im vrstu.

Od jutra ne prestaje puhati vjetar, nosi lišće niz padinu i kotrlja ga nemilosrdno. Za mene nema posljedica, osim razbarušene kose. Igrala sam se s Flekijem, a zbog vjetra frizbi je letio kao list.

priložna oznaka	vrsta priložne oznake

7	
---	--

12. Razvrstaj podcrtane sintagme u pripadajuće kategorije.

Natjecatelj je rješavao zahtjevan ispit iz jezika. Učio je mjesec dana u školskoj knjižnici, a njegov trud svakako će se isplatiti.

sročnost _____

upravljanje _____

pridruživanje _____

5	
---	--

16	
----	--

13. Odredi vrstu istaknutih sintagma prema službi zavisne sastavnice.

Moja baka Helena **oduvijek je pekla** najbolju **pitu od jabuka**. Miris jabuka i cimeta **obuzeo bi kuću**, a cijela bi obitelj uživala u mirisu i okusu.

oduvijek je pekla _____

pitu od jabuka _____

obuzeo bi kuću _____

3	
---	--

14. Raščlani višestruko složenu rečenicu na surečenice i odredi im vrstu. Priložnim surečenicama odredi vrstu.

Bruno je sad hodao ulicom kojom je često prolazio kad je bio mladić da bi se našao s djevojkom koja mu se potajno sviđala iako joj to nije nikad otkrio jer se bojao da će pobjeći.

surečenica	vrsta surečenice

8	
---	--

15. Zaokruži slovo ispred rečenice u kojoj je vidljiva relativna uporaba perfekta.

- a) Ako to napraviš, pogriješio si.
- b) Kad smo sjedili u parku, sve smo dogovorili.
- c) Svi su upoznali njegov stil i čekali su što će smisliti.
- d) Ipak nas je njegov postupak začudio.

1	
---	--

16. Odredi vrstu prezenta u rečenicama s obzirom na izricanje vremena.

- a) Jučer proučavam kalendar i naiđem na zanimljiv podatak. _____
- b) Za mjesec dana završava nam nastava. _____

2	
---	--

14	
-----------	--

17. Napiši iskaz kojemu je tema istaknuta riječ: *Marija je cijeli vikend čitala roman.*

1	
---	--

18. Navedi standardnojezični sinonim istaknutim leksemima u rečenicama.

Nije prošlo dugo, a frajer **se** opet **zatreskao**. Kad sam ga vidio u košulji, i s kravatom k tome, **skopčao sam** da mi je **masno** slagao i da **se** to on **rihta** zbog gospođe Gizele.

(Prema: Z. Majdak, *Kužiš, stari moj*)

se zatreskao _____

skopčao sam _____

masno _____

se rihta _____

4	
---	--

19. Odredi vrstu značenjskoga odnosa među istaknutim riječima.

a) Na **koncu** smo poslušali priču o tankoj igli i srebrnome **koncu**.

b) Od sve je **odjeće** ta djevojka najviše voljela nositi dugačke **haljine**.

c) Za njega se često kaže da **vedri** i **oblači**.

d) Očekivali su **تامو** i bili su u pravu jer dočekaو ih je **mrak**.

4	
---	--

9	
---	--

20. Zamijeni u svakoj rečenici istaknutu riječ jednom bliskoznačnicom koja se oblikom uklapa u rečenicu.

- a) Kad je doznao vijesti, obuzeo ga je **bijes**. _____
- b) Mislio je da će se njegova **radišnost** isplatiti. _____
- c) O takvoj je **privilegiranosti** mogao samo sanjati. _____

3	
---	--

21. Ispiši riječ koja se u zadanim rečenicama ne uklapa u sinonimni niz.

- a) On je zaista bio ljubazan, srdačan, udoban, ugodan i uljudan čovjek.

- b) Njegova je svaka knjiga bila izrazito bitna, ključna, ugledna, važna i vrijedna za razvoj misli o jeziku.

- c) Svoja je stajališta iznosio elokventno, indiferentno, inovativno, kreativno i znalački.

3	
---	--

22. Napiši raznokorijenske antonimne parnjake leksemu *dalek* prema značenju i obliku koji ima u rečenicama.

- a) Mislila sam da je to mjesto **daleko**. _____
- b) To se dogodilo u **dalekoj** prošlosti. _____
- c) Tko zna što nas sve čeka u **dalekoj** budućnosti? _____
- d) Sigurno je da su nam njegova stajališta izrazito **daleka**. _____

4	
---	--

10	
----	--

Pročitaj pažljivo tekst. Riješi zadatak služeći se podacima iz teksta.

Poznato je da se razvijaju samo trenirani mišići. Tako je i s mozgom. Istina, intenzivnim korištenjem ne povećava se cijeli mozak, ali se svejedno događa nešto slično: sive stanice (neuroni) u našem mozgu prerađuju informacije u obliku električnih impulsa. Oni se među živčanim stanicama prenose s pomoću živčanih vlakana, na čijim se krajevima nalaze sinapse. Čovjekov mozak sadržava oko 100 milijardi živčanih stanica, od kojih svaka ima do 10 000 poveznica s drugim živčanim stanicama. Broj tih poveznica – sinapsa u vašem mozgu – iznosi tako oko milijun milijardi.

Rast mozga nakon duljega mentalnog treninga ne može se, doduše, vidjeti kao kod mišića koji se nakon intenzivnoga treninga zadeblja, ali događa se važna promjena. Sinapse postaju deblje kad su u upotrebi, a ako nisu u upotrebi, kržljaju i naposljetku odumiru. Sinapse se neprestance stvaraju, mijenjaju, razgrađuju, miču i iznova stvaraju, što veoma jasno pokazuju studije istraživanja mozga provedene tijekom proteklih godina. Mozak, dakle, nije statičan, nego neka vrsta trajnoga gradilišta: struktura sustava za preradu informacija mozga neprestance se svim silama pokušava prilagoditi promjenjivim zahtjevima.

(Prema: M. Spitzer, *Digitalna demencija*)

23. Zaokruži točan odgovor (DA/NE).

- a) Mozak se mijenja zbog mentalne aktivnosti. DA – NE
- b) Informacije se, kao električni impulsi, prenose s pomoću živčanih vlakana. DA – NE
- c) Poveznice među živčanim stanicama ne mogu biti trajno izgubljene. DA – NE
- d) Cjeloživotnim učenjem ne utječemo na stvaranje sinapsa u našem mozgu. DA – NE

4	
---	--

4	
---	--

Pročitaj pažljivo tekst. Riješi zadatke služeći se podacima iz teksta.

Rimac i Sveta Nedelja potpisali ugovor za kampus: „Ovo je najvažnija investicija dosad!”

Gradonačelnik Svete Nedelje Dario Zurovec i direktor tvrtke Rimac Automobili Mate Rimac potpisali su 16. travnja 2021. godine u Svetoj Nedelji Ugovor o osnivanju prava građenja za izgradnju proizvodnoga i istraživačko-razvojnoga kampusa tvrtke Rimac Automobili, vrijednoga više od milijardu i pol kuna. Projekt tehnološki naprednoga sjedišta (kampusa) uključuje testnu stazu, urede, radne prostore, smještajne kapacitete i muzej. Za razliku od većine lokacija u automobilske industriji, gdje su postavljene visoke ograde i postoji razina tajnosti, ovaj će kampus biti otvoren za javnost, a interakcija između posjetitelja i zaposlenika bit će poželjna i dobrodošla. Kampus će objedinjavati visoku tehnologiju i prirodu te biti energetski učinkovit.

Gradonačelnik Zurovec kazao je da je to dosad najvažnija investicija i za Svetu Nedelju i za dio Hrvatske u kojemu se nalazi. „Ne gledamo svaki dan investicije koje su veće od 1,5 milijardi kuna”, objasnio je, „i koje će otvoriti perspektivu za sve buduće naraštaje.”

Rimac je istaknuo da im je kampus prijeko potreban jer tvrtka želi širiti poslovanje. Kampus će, najavio je, biti nešto posebno ne samo u hrvatskim nego i u svjetskim razmjerima, a lokacija u Svetoj Nedelji omogućuje realizaciju svih njegovih želja i zahtjeva.

(Prema: <https://www.24sata.hr/tech/rimac-i-sveta-nedelja-potpisali-ugovor-za-kampus-756842>)

24. Odredi vrstu funkcionalnoga stila kojim je napisan tekst.

1	
---	--

25. Navedi dva obilježja toga stila koja uočavaš u tekstu.

2	
---	--

26. Obrazloži jednom rečenicom po čemu će ovaj kampus biti različit od sličnih kampusa u automobilske industriji.

1	
---	--

4	
---	--

Pročitaj pažljivo tekst. Riješi zadatke služeći se podacima iz teksta.

Zakon o sigurnosti prometa na cestama

Članak 134.

(1) Ako se na obilježenoj pješačkom prijelazu prometom ne upravlja uređajima za davanje prometnih svjetala ni znacima ovlaštene osobe, vozač je dužan pješačkome prijelazu približavati se sigurnosnom brzinom tako da ne ugrožava pješake, odnosno tako da može zaustaviti svoje vozilo da bi propustio pješake koji su već stupili na zebru.

(4) Novčanom kaznom u iznosu od 500,00 kuna kaznit će se za prekršaj vozač koji postupi suprotno odredbi stavka 1. ovoga članka.

Članak 158.

U vozilu ili na vozilu smije se prevoziti u prometu na cesti onoliko osoba koliko ima ugrađenih sjedala, odnosno koliko je upisano u prometnoj dozvoli.

Članak 161.

(1) Vozač bicikla stariji od 18 godina može na biciklu prevoziti osobe starije od osam godina samo ako se na biciklu nalaze posebna sjedala za svaku osobu, držač za ruke i noge, odnosno pedale.

Članak 162.

(1) Osoba koja se prevozi vozilom ne smije ni na koji način ometati vozača u upravljanju vozilom, niti utjecati na vozača da upravlja vozilom na način kojim se smanjuje sigurnost prometa.

(2) Novčanom kaznom u iznosu od 500,00 kuna kaznit će se za prekršaj osoba koja postupi suprotno stavku 1. ovoga članka.

27. Navedi dva obilježja funkcionalnoga stila kojemu pripada navedeni tekst.

2	
---	--

28. Ispiši iz 134. članka riječ koja ne odgovara stilu kojim je napisan tekst.

1	
---	--

3	
---	--